

УДК 364.632

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.82.05>

Бриндіков Ю. Л., Любецька М. М.

ДІЄВІСТЬ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПОДОЛАННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

У науковому дослідженні розкрито світову та вітчизняну статистику домашнього насильства, яка вказує на масштабність цього явища, що потребує активного включення фахівців соціальної сфери задля подолання проблеми.

Окреслено мету наукового дослідження, яка полягає у висвітленні детермінант, форм і наслідків насильства, демонстрації дієвості системи соціальних служб України на прикладі роботи Хмельницького міського Центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та Департаменту соціального захисту населення Хмельницької облдержадміністрації.

Проаналізовано наукові джерела та нормативно-правові акти, що розкривають сутність поняття «домашнє насильство». Вказано, що насильство відбувається у різних формах. Висвітлено соціально-психологічні та медичні детермінанти насильницької поведінки, відображено прояви насильницьких дій у дітей та жінок.

Здійснено наголос на тому, що жінки та діти, які стали жертвами домашнього насильства, частіше скоюють самогубства, вживають алкогольні та наркотичні речовини, покидають рідні домівки, потрапляють у лікарні, нерідко помирають.

Висвітлено заходи, спрямовані на попередження та подолання насильства в сім'ї. Вказано спеціалізовані служби підтримки осіб, постраждалих від домашнього насильства (притулок, мобільні бригади, кол-центри, заклади та установи, робота яких спрямована на підтримку та супровід постраждалих осіб).

Надано рекомендації щодо оптимізації роботи з протидії домашнього насильства, зокрема, запропоновано активізувати просвітницьку роботу у школах та вишах України, яка пояснюватиме права людини, розкриватиме гендерні аспекти, попереджатиме насильницькі прояви. Як дієвий інструмент рекомендовано налагодити співпрацю з засобами масової інформації задля популяризації заходів щодо протидії насильства. Закладам медичної сфери запропоновано активно здійснювати профілактику алкогольної та наркотичної залежності осіб – однієї з головних передумов скоєння насильства в сім'ї, правоохоронцям необхідно підвищувати рівень компетентності для швидкого та ефективного реагування на прояви насильства в сім'ї, урядовим та неурядовим організаціям пильно обстежувати сім'ї, в яких було зафіксовано насильство, задля оперативного залучення мультидисциплінарної команди фахівців соціальної сфери і попередження психологічного та фізичного травмування осіб.

Ключові слова: домашнє насильство, жінки, діти, соціальні служби України, мультидисциплінарна робота фахівців соціальної сфери.

Результати національних репрезентативних обстежень щодо поширеності насильства дітей, що проводились у 96 країнах, вказують на жахливу картину: у світі 1 мільярд неповнолітніх дітей зазнавали психологічного, фізичного та сексуального насильства. Крім того, офіційна статистика не завжди співпадає з дійсністю: сексуальне насильство у 30 разів, а фізичне у 75 разів більше від офіційних показників [11].

67% жінок у віці від 15 років і старше зазнавали насильницьких дій психологічного, фізичного або сексуального характеру, близько 28% жінок вказували на фізичне сексуальне насильство від партнера, 10% жертв зазнавали переслідувань [2].

Жахливі показники демонструє українська статистика щодо домашнього насильства, де зазначено, що жертвами стали 95 000 осіб, з них 10 000 чоловіків і більш ніж 750 дітей [1].

Подібна масштабність проблеми домашнього насильства вимагає чималих зусиль міждисциплінарної команди фахівців соціальної сфери задля його попередження та подолання.

Проблема попередження домашнього насильства була об'єктом досліджень таких науковців, як В. Вітвицька, Л. Завадська, О. Бандурка, А. Блага [6]. О. Бондарчук, О. Кікінежді та І. Трубавіна у своїх працях висвітлили психолого-педагогічний інструментарій щодо попередження та подолання сімейного насильства [9].

Мета статті полягає у висвітленні детермінант, форм та наслідків насильства, опанування яких допомогатиме фахівцям соціальної сфери ефективно долати проблему насильницьких проявів.

Завдання полягає у демонстрації рівня роботи Хмельницького міського Центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, Департаменту соціального захисту населення Хмельницької облдержадміністрації як складників системи соціальних служб, що забезпечують дієвість механізму профілактики та подолання домашнього насильства.

На початку 70-х років ХХ століття у науковий вжиток було введено термін «домашнє насильство», який застосовувався для позначення насильницьких дій чоловіків стосовно жінок-партнерок. Чимало дискусій відбулось з того часу щодо обмеженості змісту окресленого поняття. Тривала дослідницька робота дала можливість зрозуміти, що насильство в сім'ї не є проблемою окремої держави, а залишається світовою проблемою.

У складну життєву ситуацію може потрапити багата і бідна, міська та сільська сім'ї. Жертвами домашнього насильства стають люди різного віку, статі, соціального статусу тощо [5; 10].

Домашнє насильство характеризується певними особливостями, адже це процес, який має тривалі циклічні стосунки (фаза посилення напруги, фаза вибуху чи побиття, фаза спокою і каяття) жертви та кривдника. Насильство має тенденцію повторюватись та прогресувати. Кривдники завжди пояснюють свою асоціальну поведінку (дії) як ефективний засіб тлумачення “правильних” ідей та поглядів. Нерідко завуальовані гарні стосунки між подружжям, батьками та дітьми супроводжується прихованим тиском, який досить нелегко виявити.

Закон України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” пояснює насильство в сім’ї як умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім’ї стосовно іншого, що порушують конституційні права і свободи громадян, завдають особам шкоду морального, психічного чи фізичного характеру [4]. Таке пояснення вказує на багатовекторність домашнього насильства, його прояв у різних формах, різняться й першопричини його зародження. Наприклад, кривдник, бажаючи позбутись власного приниження та відчутти перевагу над іншими людьми, цькує та ображає їх. Агресивні дії у сім’ї можуть бути установкою, поведінковою моделлю взаємин, що передаються з покоління в покоління. Іншою причиною насильства фахівці називають дисбаланс рівня та активності гормонів, адже надлишок або дефіцит адреналіну, дофаміну, серотоніну стає передумовою зародження страху, паніки або агресії [10].

Ми можемо виокремити фізичне насильство (побої, тілесні ушкодження, смерть, порушення фізичного та психічного здоров’я, нанесення шкоди гідності та честі особи), сексуальне насильство (посягання на статеву недоторканість людини, дії сексуального характеру щодо неповнолітніх членів сім’ї), психологічне насильство (залякування, переслідування, вербальні образи, що призводять до емоційної невпевненості), економічне насильство (позбавлення засобів існування, майна, житла, що може негативно вплинути на психічне чи фізичне здоров’я особи, може призвести до її смерті) [3; 10].

Кожному типу насильства жінок та дітей притаманні окремі прояви, що зображені у таблиці 1 [3; 8].

Таблиця 1

Типи насильства та їх прояви

Тип насильства	Прояви у дітей	Прояви у жінок
Фізичне	Сліди укусів, опіки, переломи, синці, гематоми, крововиливи	Психоневрологічні розлади, поганий фізичний стан, зовнішній вигляд, наявність хвороб, що передаються статевим шляхом, викиди плоду
Сексуальне	Вживання дорослої термінології, жаргону, підліткова вагітність, ознаки проникнення стороннього тіла (вагінальне, анальне), незрозуміла сексуальна поведінка, відсутність догляду за собою	Зниження сексуального потягу, захворювання, що передаються статевим шляхом, пошкодження статевих органів, наявність викидів
Психологічне	Замкненість, агресивність, небажання спілкуватись з однолітками на відміну від спілкування з молодшими за віком, страх фізичного контакту, адиктивна поведінка, вияви суїцидальної поведінки, насильницькі дії щодо слабших осіб, тварин	Страх, тривога, нерішучість, байдужість, депресія, збудження, схильність до одноманітних рухів, звуження світогляду, суїцидальні наміри, втрата соціальних контактів з близькими людьми, сором за фізичні ушкодження
Економічне	Недоїдання, невідповідність сезонного одягу, ознаки поганого існування / жебракування	Відсутність можливості розпоряджатись коштами, відмова від навчання / праці під впливом погроз, надмірна важка праця задля утримання кривдника, голодування, наявність побутових проблем

Ми зауважили, що наслідками домашнього насильства для дітей можуть стати суїциди – діти скривджених матерів намагаються скоїти самогубство в 6 разів частіше, адиктивна поведінка в середовищі таких дітей є досить частим явищем (50% з них можуть вживати алкоголь та наркотики), діти намагаються покинути рідні домівки, більшість з них стає жертвами через намагання захистити рідних від кривдника, діти можуть відчувати байдуже або негативне ставлення матерів, які зазнають насильницьких дій.

Щодо жінок-жертв домашнього насильства, то 30% з них скоюють самогубства, 60% – гинуть в результаті самогубства, 35% – потрапляють у лікарню, 25% – 40% жінок, що стали жертвами домашнього насильства, були вагітними [7].

Подібна ситуація вимагає неабияких зусиль мультидисциплінарної команди фахівців соціальних служб, підприємств, організацій, установ, що складають систему соціального обслуговування, головними клієнтами яких є діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, особи, що перебувають у складних життєвих обставинах, зокрема особи, що зазнають домашнього насильства.

Департаментом соціального захисту населення Хмельницької обласної державної адміністрації повідомлено, що на виконання Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” станом на 09.07.2021 року було створено низку спеціалізованих служб підтримки осіб, постраждалих від домашнього насильства:

- 1 притулок (Хмельницький обласний центр соціально-психологічної допомоги);
- 24 мобільні бригади;
- 1 Центр денного перебування постраждалих осіб;
- 2 кол-центри, гарячі лінії;
- 13 закладів та установ, призначених виключно для постраждалих осіб.

Надано інформацію щодо реалізації заходів, спрямованих на попередження та протидію насильства за I півріччя 2021 року, де вказано, що протягом зазначеного періоду отримано 3 223 звернення, з них дітей – 1, жінок – 3 145, чоловіків – 69, інвалідів – 8,37 осіб (11 жінок, 26 чоловіків) направлено на корекційні програми. Здійснено термінові заборонні приписи 189 особам, офіційних попереджень винесено 197 особам. Фахівці Департаменту повідомляють, що 2 161 особа перебуває на обліку щодо вчинення насильства в сім'ї (186 жінок та 1 974 чоловіки в Управлінні превентивної діяльності ГУНП, 1 дитина в ювенальній превенції поліції).

Соціальним супроводом охоплено 50 сімей, соціальні послуги надано 380 особам, до Центру соціально-психологічної допомоги направлено 17 сімей. Здійснено 152 заходи щодо захисту прав дитини від насильства в сім'ї.

Стейкхолдером кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки Хмельницького національного університету – Хмельницьким міським Центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, повідомлено, що на виконання Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” працівниками Центру спільно з представниками ювенальної превенції, управління праці та соціального захисту населення та служби у справах дітей здійснено 7 комісійних виїзди в сім'ї, де були зафіксовані факти вчинення насильства відносно неповнолітніх, складено акти оцінки потреб. 5 сімей знаходяться під соціальним супроводом, 2 сім'ям надаються послуги соціального консультування та соціальної профілактики. З особами, які вчинили насильство в сім'ї, фахівцями Центру проводиться профілактична, психолого-реабілітаційна робота. З батьками систематично проводяться профілактично-роз'яснювальні бесіди щодо адміністративної та кримінальної відповідальності за протиправні дії стосовно дітей.

Особам, які постраждали від насильства в сім'ях, надаються консультації психолога та юрисконсульта ХМЦСССДМ. До Центру надійшло 114 повідомлень з органів поліції на проведення психокорекційної профілактичної роботи щодо випадків вчинення насильства, охоплено соціальною роботою 67 сімей.

Службою “Телефон Довіри” цілодобово та анонімно надається послуга консультування з питань фізичного, психологічного та економічного насильства.

Проводяться засідання координаційної ради з питань запобігання та протидії домашнього насильства. Проводиться інформаційно-просвітницька робота в навчальних закладах міста, метою якої є проведення лекцій, бесід, лекторіїв з елементами тренінгу, відеолекторіїв, профілактичних бесід, круглих столів, презентацій, семінарів щодо попередження негативних явищ в молодіжному середовищі, профілактика насилля в сім'ї, сімейних конфліктів, булінгу на теми “Булінг та цькування. Як йому протидіяти”, “Права та обов'язки осіб, що перебувають у СІЗО”, “Здорові стосунки без насилля”.

Працівниками Центру виконується Комплексна програма реалізації молодіжної політики та розвитку фізичної культури і спорту у м. Хмельницький на 2017–2021 роки. Мета Програми – створення сприятливих умов для соціального становлення та розвитку дітей і молоді, формування національної свідомості, здорового способу життя, правової культури, стимулювання молоді до самостійного та усвідомленого вибору життєвої позиції.

Протягом I-го півріччя 2021 року розповсюджувались буклети щодо проблем насильства в сім'ї та профілактики його проявів “Соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування”, “Сім'я без насилля”, “Зрозуміти дитину”, “Подаруйте дитині радість виховання в сім'ї”, “Батькам, що розлучаються”, “Батьки, прислухайтеся до мене”.

Висновки з проведеного дослідження. Фахівці соціальної сфери надають рекомендації, що повинні слугувати дієвим інструментом у протидії та попередженні домашнього насильства, а саме пропонується здійснювати активну просвітницьку роботу, ввести у шкільну та університетську програми курс, що розкриватиме права людини, висвітлюватиме гендерні аспекти, попереджатиме домашнє насильство.

Рекомендовано налагодити взаємодію зі ЗМІ задля висвітлення напрацювань у сфері попередження та подолання домашнього насильства, останнім активно популяризувати кампанії, спрямовані на протидію насильству.

Необхідно залучити до співпраці заклади медичної сфери з метою здійснення профілактичної роботи щодо алкогольної та наркотичної залежності, яка являється головною причиною насильницьких проявів та дій.

Правоохоронним структурам варто здійснювати навчальні заходи для своїх фахівців задля підвищення кваліфікації, зокрема щодо протидії та попередження насильства в сім'ї.

Пропонується урядовим та неурядовим організаціям пильно обстежувати сім'ї, де зафіксовано факт насильства, з метою вчасного залучення мультидисциплінарної команди фахівців, що може попередити подальше психологічне та фізичне травмування осіб.

Використана література:

1. В Україні майже 95 тисяч мають статус потерпілих від домашнього насильства. URL: https://www.unn.com.ua/uk/news/1837678-v-ukrayini-mayzhe-95-tisyach-osib-mayut-status-poterpilikh-vid-domashnogo-nasilstva?fbclid=IwAR2ZIDh7FSv_n8ZxMafUyJpoMp3xAsE684jDOY8t9kEDhrqFnbyA68VL8pw (дата звернення: 16.08.2021).
2. Добробут і безпека жінок. URL: https://www.osce.org/files/f/documents/0/8/440318_0.pdf (дата звернення: 15.08.2021).
3. Дослідження поширеності насильства щодо дівчат та жінок в Україні / І. Велосевич та ін. Київ, 2015. 60 с.
4. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Відомості Верховної Ради, 2018, № 5, ст. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 14.08.2021).
5. Келлі Ліз. Насильство щодо жінок і дітей. Новий погляд на поліцейську діяльність, її інноваційність та професіоналізм. Посібник. Львів : Астролябія, 2011. 176 с.
6. Малиновська Т. М. Домашнє насильство: щодо змістовного наповнення терміну. URL: <http://nashe-pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/85-Malynovska-2.pdf> (дата звернення: 16.08.2021).
7. Методичний посібник для фахівців, які впроваджують програми, спрямовані на корекцію насильницької моделі поведінки. Київ, 2018. 223 с.
8. Насильство щодо дітей в Україні. Всеукраїнське опитування громадської думки / за заг. ред. С. Павлиш. Київ, 2015. 132 с.
9. Соціальна робота: технологічний аспект : Навчальний посібник / За ред. проф. А. Й. Капської. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 352 с.
10. Соціальна і корекційна робота з особами, які вчинили насильство в сім'ї. Навч.-метод. посібник у двох томах. Том I / О. М. Бандурка та ін. ; за заг. ред. Бандурки О. М., 2013. 136 с.
11. INSPIRE: сім стратегій з ліквідації насильства щодо дітей. Одеський благодійний фонд «Шлях до дому», 2019. 107 с.

References:

1. V Ukraine maizhe 95 tysiach maiut status poterpilykh vid domashnoho nasylystva. [In Ukraine, almost 95000 have the status of victims of domestic violence]. URL: https://www.unn.com.ua/uk/news/1837678-v-ukrayini-mayzhe-95-tisyach-osib-mayut-status-poterpilikh-vid-domashnogo-nasilstva?fbclid=IwAR2ZIDh7FSv_n8ZxMafUyJpoMp3xAsE684jDOY8t9kEDhrqFnbyA68VL8pw
2. Dobrobut i bezpeka zhinok. [Welfare and safety of women]. URL: https://www.osce.org/files/f/documents/0/8/440318_0.pdf
3. Doslidzhennia poshyrenosti nasylystva shchodo divchat ta zhinok v Ukraini. [A study of the prevalence of violence against girls and women in Ukraine]. I. Velosevich and others. Kyiv, 2015. 60 p. [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy "Pro zapobihannia ta protyidiiu domashnomu nasylystvu". [Law of Ukraine "On Prevention and Counteraction to Domestic Violence"]. Information of the Verkhovna Rada, 2018, №5, Art. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
5. Kelli Liz. Nasylystvo shchodo zhinok i ditei. Novyi pohliad na politseisku diialnist, yii innovatsiinist ta profesionalizm. [Violence in relation to women and children. A new look at policing, its innovation and professionalism.] Manual. Lviv: Astrolabe, 2011. 176 p. [in Ukrainian].
6. Malynovska T. M. Domashnie nasylystvo: shchodo zmistovnoho napovnennia terminu. [Domestic violence: on the content of the term]. URL: <http://nashe-pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/85-Malynovska-2.pdf>.
7. Metodychnyi posibnyk dlia fakhivtsiv, yaki vprovadzhuut prohramy, spriamovani na korektsiiu nasylnytskoi modeli povedinky. [Methodical guide for professionals who implement programs aimed at correcting violent behavior]. Kyiv, 2018. 223 p. [in Ukrainian].
8. Nasylystvo shchodo ditei v Ukraini. Vseukrainske opytuvannia hromadskoi dumky. [Violence in relation to children in Ukraine. All-Ukrainian public opinion poll]. For general ed. S. Pavlish. Kyiv, 2015. 132 p. [in Ukrainian].
9. Sotsialna robota: tekhnolohichnyi aspekt : Navchalnyi posibnyk. [Social work: technological aspect: Textbook]. For order prof. A. Kapska. Kyiv: Center for Educational Literature, 2004. 352 p. [in Ukrainian].
10. Sotsialna i korektsiina robota z osobamy, yaki vchynyly nasylystvo v simi. Navch.-metod. posibnyk u dvokh tomakh. Tom I. [Social and correctional work with perpetrators of domestic violence. Teaching method manual in two volumes. Volume I]. O. Bandurka and others; for general ed. Bandurka O., 2013. 136 p. [in Ukrainian].
11. INSPIRE: sim stratehii z likvidatsii nasylystva shchodo ditei. [INSPIRE: seven strategies to eliminate violence in relation to children]. Odessa Charitable Foundation "Way to Home", 2019. 107 p. [in Ukrainian].

Bryndikov Yu. L., Liubetska M. M. Effectiveness of the social services system for prevention and overcoming domestic violence

The research reveals global and blighty statistics of domestic violence, which indicates the scale of this phenomenon, which requires the active involvement of social professionals to overcome the problem.

The purpose of the study is to highlight the determinants, forms and consequences of violence, demonstrates the effectiveness of the social services system of Ukraine by work of the Khmelnytsky City Center for Social Services for Families, Children and Youth and the Department of Social Protection of Khmelnytsky Regional State Administration as example.

Scientific sources and normative legal acts that reveal the essence of the concept of "domestic violence" are analyzed. It is stated that violence takes various forms. The socio-psychological and medical determinants of violent behavior are highlighted, the manifestations of violent actions in children and women are reflected.

Emphasis is placed on the fact that women and children who have been victims of domestic violence are more likely to commit suicide, use alcohol and drugs, leave their homes, get to the hospital and often die.

Measures to prevent and combat domestic violence are highlighted. Specialized support services for victims of domestic violence are indicated (shelter, mobile teams, call centers, institutions and establishments whose work is aimed at supporting and accompanying victims).

Recommendations for optimizing the work on combating domestic violence are provided, in particular, it was proposed to intensify educational work in schools and universities of Ukraine, which will explain human rights, reveal gender aspects, and prevent violence. As an effective tool, it is recommended to establish cooperation with the media in order to promote measures to combat violence.

Medical institutions are encouraged to actively prevent alcohol and drug addiction – one of the main prerequisites for domestic violence, law enforcement officers need to increase the level of competence to respond quickly and effectively domestic violence, governmental and non-governmental organizations closely investigate the family, in which violence was recorded, in order to promptly involve a multidisciplinary team of social specialists to prevent psychological and physical injury.

Key words: domestic violence, women, children, social services of Ukraine, multidisciplinary work of social specialists.

УДК 378.14

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.82.06>

Вейландє Л. В.-В., Прокоф'єва Л. Б.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Забезпечення якісного та ефективного навчання в умовах коронавірусу є пріоритетним завданням системи освіти в Україні. Впровадження новітніх інструментів та методів дистанційного навчання потребує постійного аналізу та контролю щодо виконання і дотримання законодавчих положень та стандартів освітньої діяльності. Оцінювання якості та ефективності освіти в умовах віддаленого навчання базується на врахуванні законодавчих положень, науково розроблених та впроваджених критеріїв і принципів. У статті розглянуто законодавчі, науково-теоретичні позиції, які окреслюють основи організації навчального процесу в умовах дистанційного навчання. Визначено змістовне наповнення якості та ефективності сучасної дистанційної освіти. Розкрито наукові підходи та бачення щодо основних критеріїв оцінювання якості та ефективності навчання в умовах віддаленої взаємодії. Відзначено роль інформаційно-телекомунікаційних технологій в організації ефективного навчання. Визначення основ оцінювання якості та ефективності освіти в умовах дистанційного навчання напряму залежить від технологічних, організаційних, управлінських чинників, базується на врахуванні завдань та цілей освітнього закладу. Важливе значення має поєднання складників системи якості (об'єктів, суб'єктів та процесів та критеріїв), основ ефективності навчання (досягнення освітніх завдань з оптимальним використанням ресурсів). Важливим є забезпечення доступності, універсальності, зручності використовуваних інструментів та методів дистанційного навчання. Визначення критеріїв оцінювання якості та ефективності дистанційного навчання дозволяє більш масштабно поглянути на проблеми та виклики, які виникли в умовах віддаленої взаємодії, сформулювати необхідне розуміння стану організації освітнього процесу, визначити шляхи подальшої роботи щодо покращення функціонування моделі дистанційного навчання.

Ключові слова: дистанційна освіта, взаємодія, ефективність навчання, освітній процес, якість освітніх послуг, інформаційні технології, студенти, інновації.

Організація освітнього процесу в умовах дистанційного навчання є актуальним та водночас складним завданням для педагогічних працівників освітніх закладів. Забезпечення взаємодії між учасниками освітньої діяльності є пріоритетним питанням для реалізації завдань освіти в Україні, виконання освітніх програм та практик. Одним з визначальних складників вказаного процесу є оцінка якості та ефективності освіти в умовах дистанційної взаємодії.

Визначення чіткого переліку ознак та показників, які засвідчують рівень та ефективність дистанційної освіти у коледжі, дозволить повноцінно розглянути особливості, сильні та слабкі сторони актуальної моделі дистанційного навчання, сформулювати кроки щодо підвищення якості освіти під час організації віддаленого навчання. В умовах пандемії коронавірусу питання функціонування прогресивної моделі дистанційного навчання, його належного забезпечення напряму залежить від детального аналізу основних критеріїв оцінки ефективності освіти під час реалізації дистанційної моделі навчання.

Питання ефективності дистанційного навчання стало об'єктом вивчення багатьох вчених, серед яких О. Р. Сватюк, Ю. Б. Миронов, М. І. Миронова, Л. В. Мирутенко, Є. Ю. Владимирська, А. Лотоцька, О. Пасічник, О. М. Саволук, Т. В. Кравчина та багато інших. Водночас проведені дослідження мають оглядовий характер і стосуються окремих аспектів організації дистанційного навчання. Обрана тема залишається недостатньо висвітленою та потребує належного обґрунтування та наукового осмислення.

Метою статті є висвітлення основних критеріїв оцінки ефективності освіти в умовах дистанційної взаємодії. Поставлена мета передбачає виконання наступних завдань: 1) розгляд законодавчого бачення основ дистанційного навчання; 2) визначення змістовного наповнення категорій якості та ефективності в умовах дистанційного навчання; 3) окреслення критеріїв вибору засобів організації навчання, основ оцінки якості та ефективності освіти в умовах дистанційного навчання.

Дистанційне навчання є одним з пріоритетів сучасної освітньої політики. В умовах складної епідеміологічної обстановки питання впровадження інструментів дистанційного навчання є багатокомпонентною проблемою, яка потребує оптимального співвідношення між складниками освітнього середовища. Використання інновацій та інформаційно-комунікаційних технологій дистанційного навчання повинно відбуватися